

Nu met de mensenrechtenverdediger Dinah uit Kenia!

WIE VERDEDIGT DE MENSENRECHTENVERDEDIGERS?

Tweede reeks - Derde versie

Een lesbrief voor 3 en 4 havo/vwo

COLOFON

Auteurs van de eerste reeks: Alana Thelissen, Christa Adema, Emma van de Laar, Harry de Ridder en Lisa van Tiel

Auteurs van de tweede reeks: Christa Adema, Harry de Ridder en Lisa van Tiel

Layout en eindredactie: Harry de Ridder

Eerste reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Placide uit Congo!

Eerste reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Lydia uit Kenia!

Eerste reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Zafar uit Pakistan!

Eerste reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mariam uit Georgië!

Tweede reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Kiruba uit India!

Tweede reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Midhat uit Soedan!

Tweede reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Dinah uit Kenia!

'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is bestemd voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo.

Gratis te downloaden via <http://www.amnestynijmegen.nl/index.php/educatie/lesmateriaal>

INHOUD

LEERLINGEN

Werkbladen

Mensenrechten
Vrijheid van meningsuiting
Mensenrechtenverdedigers
Extra kwetsbaar
Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?
Shelter City Nijmegen
<i>De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger</i>
De mensenrechten in Kenia
Politiegeweld en verzet tegen corruptie
Vrouwenrechten
Gezondheid

Verdieping

Aantekeningen

werkblad 1

werkblad	2
werkblad	3
werkblad	4
werkblad	5
werkblad	6
werkblad	8
werkblad	8
werkblad	9
werkblad	9
werkblad	10
werkblad	10

werkblad 11

werkblad	11
----------	----

DOCENTEN

Handleiding

Introductie
Opzet
<i>Acht versies</i>
Doelstellingen
Filmmateriaal
Antwoorden op de vragen
Literatuur
Links

handleiding 1

handleiding	2
handleiding	2
handleiding	2
handleiding	3
handleiding	3
handleiding	5
handleiding	8
handleiding	8

WERKBLADEN

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Mensenrechten

Alle landen van de wereld hebben afgesproken dat iedereen ter wereld, of je nu man of vrouw bent, jong of oud, arm of rijk en ongeacht je huidkleur dezelfde rechten heeft. Deze afspraak is op 10 december 1948 vastgelegd in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* (UVMR). De rechten opgesomd in de UVMR noemen we de mensenrechten.

Het logo van de UVMR

In dit korte YouTube-filmpje komt een groot aantal van deze mensenrechten aan bod:

Mensenrechten - Ministerie van Buitenlandse Zaken

Opricht

1. Welke mensenrechten herken je in het filmpje?
2. Welke mensenrechten ken je nog meer die niet in het filmpje genoemd worden?

Je weet waarschijnlijk ook wel dat niet iedereen zich aan de mensenrechten houdt. We spreken in dat geval over mensenrechtenschendingen. Sommige schendingen kun je makkelijk voorkomen, andere zijn moeilijker op te lossen.

Een mensenrechtenschending die makkelijk te voorkomen is, is marteling. Als de regering van een land een verbod op marteling instelt én er op toeziet dat die wet wordt nageleefd kunnen we marteling uitbannen.

Opricht

3. Geef nog een ander voorbeeld van een mensenrechtenschending die makkelijk kan worden voorkomen.
4. Geef een voorbeeld van een mensenrechtenschending die niet zo makkelijk op te lossen is.

Verboden te martelen

Vrijheid van meningsuiting

Een van de belangrijkste mensenrechten is de vrijheid van meningsuiting. Als je niet voor je mening uit kunt komen, kun je je ook niet verzetten tegen mensenrechtenschendingen.

Martin Luther King stelde de discriminatie van mensen met een donkere huidskleur aan de kaak. Zijn enige 'wapen' was de vrijheid van meningsuiting. Mede dankzij zijn beroemde speech 'I have a dream' (voor een gehoor van zo'n miljoen mensen) wist hij voor elkaar te krijgen dat in zijn land nu iedereen voor de wet gelijk is.

In sommige landen moet je erg oppassen wat je doet of zegt. Dat geldt vooral voor mensen met de volgende beroepen:

- Kunstenaar
- Journalist
- Filmmaker
- Vakbondsleider

Demonstratie van de vakbond in België

Een kunstwerk van de Chinese kunstenaar Yue Minjun

5. Geef voor elk van de vier hierboven genoemde beroepsgroepen aan waarom volgens jou deze mensen goed op hun telling moeten passen.
6. Wat hebben deze vier beroepsgroepen met elkaar gemeen?
7. Noem nog een beroepsgroep -die niet genoemd is- die ook moet oppassen voor wat je zegt of doet.
8. Schrijf op het demonstratiebord van Yue Minjun een eigen tekst waarbij je demonstreert tegen een actuele misstand.

Mensenrechtenverdedigers

Opgave

9. Schrijf zoveel mogelijk woorden op waar je aan denkt bij het begrip 'mensenrechtenverdediger'.
Heeft zo iemand volgens jullie speciale karaktertrekken en zo ja, welke?

Een mensenrechtenverdediger is geen superman. Wat is die volgens jullie wel?

Opgave

10. Probeer samen met je buurman of -vrouw een eigen definitie van 'mensenrechtenverdediger' te geven.

Een 'mensenrechtenverdediger' is iemand die

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers zetten zich, individueel of in een organisatie, vreedzaam in voor het bevorderen van de naleving van mensenrechten. Helaas kunnen zij vaak niet in alle vrijheid hun werk doen. Zeker in tijden van een gewapend conflict of oorlog is opkomen voor de bescherming van burgers het meest nodig. Een mensenrechtenverdediger die schendingen begaan door het regeringsleger of door gewapende milities aan de kaak stelt, wordt al snel beschuldigd van partijdigheid en wordt bedreigd.

Sinds 11 september 2001 zijn in veel landen antiterrorismemaatregelen van kracht. Vaak heeft dit tot gevolg dat het werk van mensenrechtenverdedigers gecriminaliseerd wordt.

Amnesty vraagt ook speciale aandacht voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, die vaak onder zwaardere omstandigheden dan mannen werken en daardoor kwetsbaarder zijn. Vaak worden ze door de hen omringende samenleving niet serieus genomen vanwege heersende vooroordelen jegens vrouwen.

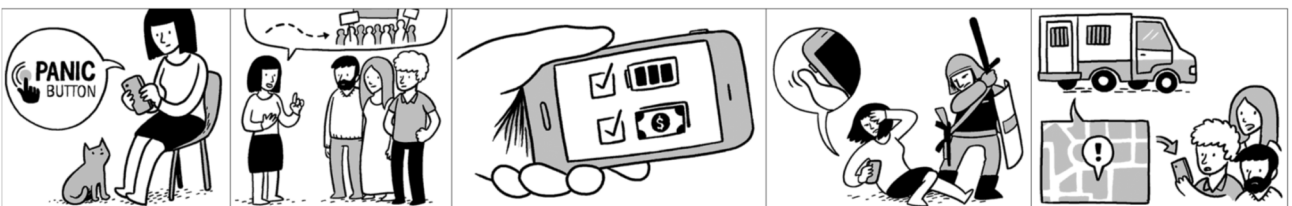

Sommige regeringen zien het werk van mensenrechtenorganisaties van vrouwen als onbelangrijk en niet wettelijk.

Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers lopen een groter risico vanwege hun sekse bedreigd te worden en slachtoffer te worden van seksuele intimidaties en verkrachtingen.

Amnesty lanceerde in 2014 een speciale app waarmee mensenrechtenverdedigers, die het risico lopen te worden ontvoerd, aangevallen of gemarteld, alarm kunnen slaan. De Panic Button-app is een stil alarm en kan geactiveerd worden in het geval van nood.

Door een druk op de button worden mede-activisten gewaarschuwd dat een collega in gevaar is. Hierdoor kan er sneller hulp worden ingeschakeld. In de eerste uren na een arrestatie kan het netwerk van de mensenrechtenverdediger snel in actie komen voor de vrijlating van hun collega. Zo kunnen ze het politiebureau overstelpen met telefoontjes, een protest organiseren of advocaten en organisaties zoals Amnesty waarschuwen.

11. Wat bedoelen we met 'mensenrechtenverdedigers worden gecriminaliseerd'?
12. Hoe de Panic Button-app werkt, wordt ondermeer uitgelegd aan de hand van bovenstaande tekeningen. Wat daaraan nog ontbreekt is een Nederlandstalige uitleg. Schrijf die samen met je buurman of -vrouw bij de vijf stappen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensenrechtenverdedigers komen op voor de rechten van anderen. Daardoor komen zij vaak in gevaar. Zij hebben zelf ook bescherming nodig.

Opricht

13. Wie zouden volgens jou moeten opkomen voor mensenrechtenverdedigers? Licht je antwoord toe.

Er zijn verschillende internationale instanties die opkomen voor de rechten van de mensenrechtenverdedigers. De twee belangrijkste zijn de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Verenigde Naties

In 1948 hebben de VN de *Verklaring aangaande de mensenrechtenverdedigers** aangenomen. De officiële naam van de verklaring* laat al zien dat iedereen een verplichting heeft om mensenrechtenverdedigers te beschermen.

In artikel 12 van de verklaring is er speciale aandacht voor de verplichtingen van de staten:

Artikel 12

1. Een ieder heeft het recht om individueel en in samenwerking met anderen deel te nemen aan vreedzame activiteiten tegen de schendingen van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.
2. **De Staat neemt alle nodige maatregelen** om de bescherming door de bevoegde autoriteiten van iedereen, individueel en in samenwerking met anderen te verzekeren, tegen elke vorm van geweld, bedreigingen, represailles, discriminatie, druk of een andere willekeurige actie ten gevolge van zijn of haar rechtmatige uitoefening van de rechten waarnaar in de huidige verklaring wordt verwezen.
3. In dit verband heeft iedereen het recht, individueel en in samenwerking met anderen, om effectief te worden beschermd **krachtens de nationale wetgeving** met vreedzame middelen en handelingen, toerekenbaar aan lidstaten die leiden tot schendingen van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede gewelddaden gepleegd door groepen of individuen die het genot van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden aantasten.

* Officieel: *Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms*

Europese Unie

In 2004 nam de EU de *Richtlijnen voor de Bescherming van Mensenrechtenverdedigers* aan. Ambassades van de lidstaten en EU-missies moeten bescherming bieden aan mensenrechtenverdedigers door contacten, bezoeken, processen te observeren en waar nodig in te grijpen bij regeringen. Ze moeten ook helpen te garanderen dat de verdedigers vrije toegang hebben tot (buitenlandse) financiële donoren.

Opricht

14. De VN-Verklaring en de EU-Richtlijnen (de namen zeggen het al) hebben één groot nadeel. Welke zou dat kunnen zijn? Wat kunnen de VN en de EU doen om de bescherming van mensenrechtenverdedigers nog meer te versterken?

Naast staten kunnen ook particuliere organisaties hulp bieden aan mensenrechtenverdedigers. We noemen er enkele, maar er zijn er meer!

Amnesty International

Een van de kerntaken van Amnesty International is het beschermen van mensenrechtenverdedigers. Amnesty doet dat door middel van acties, publiciteit, het regelen van bezoeken en contacten, opleiding en training, lobby en soms financiële ondersteuning.

Door mee te doen aan acties en bijvoorbeeld brieven te schrijven kun je ook zelf meehelpen bij het opkomen voor mensenrechtenverdedigers.

#Idefend

#Idefend (= Ik verdedig) is een initiatief van de delegatie van de EU in de VN. #Idefend heeft als doel solidariteit te tonen met mensenrechtenverdedigers en zo hun toewijding en werk voor de mensenrechten van mensen van over de hele wereld te bevorderen. Misschien heb je deze actie op een van de sociale media en in het bijzonder op facebook voorbij zien komen (<https://www.facebook.com/idefend>). Via de sociale media kun je zelf het initiatief steunen.

Justice and Peace

Deze Nederlandse organisatie richt zich op het beschermen en trainen van mensenrechtenverdedigers. Justice and Peace heeft verschillende projecten in het leven geroepen die het werk van mensenrechtenverdedigers makkelijker maakt.

Justice and Peace Netherlands

- *The Hague Training Course* verzorgt trainingen over digitale veiligheidsmechanismes en beleidsbeïnvloeding.
- *Connet2Protect* brengt mensenrechtenverdedigers in contact met parlementsleden, advocaten en journalisten.
- *Temporary Relocation* brengt mensenrechtenverdedigers in Afrika en Azië tijdelijk elders in deze werelddelen onder.
- *Shelter City* is een Europees project. Daarover kun je op de volgende pagina meer lezen.

15. Naast wettelijke maatregelen -bijvoorbeeld door te verwijzen naar antiterrorismewetten- wordt in het filmpje nog een andere manier genoemd om het werk van mensenrechtenverdedigers lastig te maken. Welke is dat?
16. Welke vier manieren om een mensenrechtenverdediger te bedreigen worden er in het filmpje genoemd?

Shelter City Nijmegen

In het filmpje van Justice and Peace heb je kunnen zien dat mensenrechtenverdedigers mond-dood gemaakt, gearresteerd en gemarteld worden en soms zelfs verdwijnen. Als hun situatie het toelaat, kunnen ze veel baat hebben bij tijdelijke opvang. In heel Europa zijn er zogenaamde Shelter Cities opgericht, een initiatief van het Europees Parlement.

Hoe werkt Shelter City?

Shelter City is begonnen met het werven van steden in Europa. In Nederland zijn (of worden binnenkort) de Shelter Cities: Amsterdam, Den Haag, Groningen, Maastricht, Middelburg, Nijmegen en Utrecht. Na Den Haag en Middelburg was Nijmegen de derde Shelter City.

De volgende stap is de keuze van de mensenrechtenverdedigers. Die worden gekozen door een selectiecommissie, bestaand uit vertegenwoordigers van Justice and Peace, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam, Hivos en Free Press Unlimited.

Elke Shelter City geeft een mensenrechtenverdediger gedurende drie maanden een veilige plek. In die drie maanden kunnen ze op adem komen om met nieuwe energie terug te gaan.

Het is de bedoeling dat de mensenrechtenverdediger versterkt teruggaat, met een groter netwerk en met meer kennis om zijn of haar werk beter te kunnen doen. De mensenrechtenverdediger kan -als daar behoefte aan is- een opleiding of een cursus volgen. En er wordt voor hem of haar een ontmoeting georganiseerd met politici uit Den Haag of Brussel.

Het is ook de bedoeling dat er een wisselwerking ontstaat tussen de mensenrechtenverdediger en de burgers uit hun stad. Hij of zij wordt betrokken bij evenementen in Nijmegen (zoals de Music Meeting, de Vierdaagse en Zomerfeesten). De mensenrechtenverdediger op zijn/haar beurt kan tijdens een lezing of debat over de mensenrechten in zijn/haar land vertellen.

De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

Het werkterrein van de Keniaanse mensenrechtenverdediger Dinah zijn de krottenwijken van Nairobi. Zij helpt daar jonge vrouwen op te komen voor hun rechten op het gebied van gezondheid: seksuele voorlichting, hiv/aids, tienerzwangerschappen en het *empowerment* van vrouwen.

Daarnaast is ze betrokken bij het *People's Parliament*, een tegenhanger van het corrupte parlement in Kenia. Tijdens de laatste frauduleuze verkiezingen is er door politieagenten geschoten op vreedzame demonstranten.

Dinah en andere leden van het *People's Parliament* zijn geïntimideerd, mishandeld en in de gevangenis gegooid.

17. Shelter City heeft niet alleen maar positieve effecten. Welk nadeel of nadelen zou je kunnen bedenken bij het Shelter City-project?
18. Verplaats je in de situatie van Dinah. Met welke praktische zaken heeft een mensenrechtenverdediger die in Nijmegen verblijft te maken?

De mensenrechten in Kenia

Mensenrechtenschendingen zijn in Kenia helaas nog aan de orde van de dag. Human Rights Watch en Amnesty rapporteren verschillende gevallen van mensenrechtenschendingen. Hieronder waren willekeurige arrestaties en martelpraktijken. Ondanks tal van bewijzen voor deze mensenrechtenschendingen grijpt de overheid vooralsnog niet in.

De president van Kenia, Uhuru Kenyatta, is ook geen lieverdje. Het Internationaal Strafhof in Den Haag probeerde hem te vervolgen wegens zijn betrokkenheid bij geweld rond de presidentsverkiezingen van 2007 (waarbij meer dan duizend mensen om het leven kwamen). De aanklacht is uiteindelijk ingetrokken door het Strafhof vanwege gebrek aan medewerking van de Keniaanse overheid.

Opdracht

19. Wat zijn belangrijke verschillen in het werk van een mensenrechtenverdediger in Europa en in Kenia? Licht je antwoord toe.

Politiegeweld en verzet tegen corruptie

Om de Nederlandse slogan 'De politie is je beste vriend' moeten de burgers van Kenia alleen maar lachen. De politie van Kenia is er niet voor haar burgers is, maar voor de machthebbers die protesten gewelddadig onderdrukt. Maandelijks komen er 10 of meer gewone burgers om door politiegeweld.

Een vriend van Stephen Mwangi uit de krottenwijk Mathare in Nairobi werd door de politie doodgeschoten, nadat hij was gaan klagen over de verkrachting van zijn moeder door een politieagent.

Kijk ook naar het interview met Stephen getiteld 'Politiegeweld in Kenia'.

Bunge la Mwananchi (in het Engels *People's Parliament*) is een platform waar gewone burgers in openbare parken discussiëren over alles wat er mis is in Kenia. Ze vertrouwen hun politici, na verschillende gevallen van corruptie en frauduleuze verkiezingen, niet meer. Iedereen die wil kan meediscussiëren over thema's die in het officiële parlement niet aan bod komen. Deze 'volksraadplegingen' (ze vinden plaats in meer dan tien verschillende parken!) gaan onder andere over de bestrijding van hiv/aids, betere scholen en een eerlijkere verdeling van banen.

Opdracht

20. Stephen spreekt over 'buitengerechtelijke executies'. Wat bedoelt hij daarmee?
21. Hoe kunnen er volgens Stephen veranderingen in Kenia ontstaan?
22. Waarom zouden de politici zo nerveus worden van het *People's Parliament*?
23. Waarom zouden de sociale media zo belangrijk zijn voor het *People's Parlia-*

Vrouwenrechten

Vrouwen en meisjes in Kenia hebben te maken met verschillende mensenrechtenschendingen. Zij leven onder de continue dreiging van seksueel geweld. Er zijn weinig plekken waar vrouwen veilig zijn. Vrouwen en meisjes in de krottenwijken van Nairobi durven soms niet uit huis te gaan en ook geen gebruik te maken van gedeelde wasruimtes en toiletten. Er is meestal geen politie om hen te helpen en politiemannen zijn soms juist waar vrouwen bang voor zijn. De Keniaanse politie zou namelijk zelf ook regelmatig seksueel geweld gebruiken.

Zie ook het filmpje 'The Women of Kibera'.

Opdracht

24. In het filmpje zie je een aantal problemen waar vrouwen en meisjes in de krottenwijken mee te maken hebben.
- Beschrijf twee problemen waar mensen in de krottenwijken van Kibera mee te maken hebben en twee problemen waar vooral vrouwen mee te maken hebben.
 - Waarom denk je dat vooral vrouwen last hebben van deze problemen?
25. In het filmpje wordt ook gesproken over mogelijkheden om de situatie in Kibera te verbeteren.
- Beschrijf een van de manieren om de situatie te verbeteren die in het filmpje wordt genoemd.
 - Kun je zelf nog een manier bedenken om de situatie te verbeteren?

Gezondheid

Naast de enorme invloed van seksueel geweld op de mentale gezondheid van vrouwen, kunnen er ook ernstige lichamelijke gevolgen zijn. Denk bijvoorbeeld aan geslachtsziektes zoals hiv/aids, onvruchtbaarheid, constante pijn en zwangerschap. Er is vaak geen geld voor medische behandeling en daders worden zelden gepakt en gestraft. Daarnaast schamen veel vrouwen zich voor wat er is gebeurd. Zij verbergen het liever en zijn bang voor de gevolgen als ze het wel vertellen.

Ongewenste zwangerschap op jonge leeftijd komt ook voor door een gebrek aan seksuele voorlichting. Meisjes kennen de mogelijke gevolgen van onbeschermd seks niet of hebben niet de middelen om zich te beschermen. In Kenia raakt een op de vijf meisjes tussen de vijftien en negentien jaar zwanger.

Opdracht

26. Welke problemen kun je bedenken waar deze meisjes tijdens en na hun zwangerschap tegenaan lopen?
27. Wat zou de regering kunnen doen om deze meisjes te helpen?

Verdieping

Ter voorbereiding op een gesprek met de mensenrechtenverdediger Dinah hebben we een aantal vragen bedacht die jullie haar kunnen stellen. Uiteraard kunnen jullie ook zelf vragen bedenken om het gesprek op gang te brengen. Wat zouden jullie willen weten?

- * Tegen welke schendingen van mensenrechten strijdt zij?
- * Waarom vinden deze schendingen plaats en wat kan zij er zelf tegen doen?
- * Welke successen heeft zij in haar werk bereikt?
- * Zij is bedreigd omwille van het tegengaan van schendingen. Hoe beïnvloedt dat haar werk? Is zij niet bang?
- * Hoe ziet zij de toekomst van Kenia?

Aantekeningen

HANDLEIDING

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Introductie

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is ontwikkeld door de Scholengroep van Amnesty Nijmegen i.s.m. Shelter City Nijmegen.

Shelter City is een landelijk initiatief van Justice & Peace in samenwerking met Nederlandse steden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om mensenrechtenverdedigers te beschermen, n.a.v. een motie van het Europees parlement. Het gaat om mensenrechtenverdedigers die met gevaar voor eigen leven mensenrechtenschendingen bestrijden en die voor een korte periode in Europese steden worden opgevangen.

Shelter City Nijmegen is een samenwerkingsverband van verschillende Nijmeegse organisaties, waaronder Amnesty Nijmegen, de Radboud Universiteit, de gemeente Nijmegen en Bureau Wijland. De coördinatie ligt bij Qader Shafiq van Bureau Wijland, q.shafiq@bureauwijland.nl.

Tussen 2017 en 2020 komen acht mensenrechtenverdedigers naar Nijmegen. De derde van de tweede reeks is Dinah* uit Kenia, die van maart t/m mei 2018 te gast is.

* Omwille van haar veiligheid kunnen we haar achternaam niet bekend maken.

Opzet

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' vraagt twee lessen van 50 minuten.

Les 1: werkbladen 1-5

Les 2: werkbladen 6-10

Het lespakket kan zelfstandig door de docent worden gebruikt of door gastlessen van Amnesty Nijmegen. Voor gastlessen kunt u contact opnemen met de contactpersoon van de Scholengroep: Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Zolang zij nog in Nijmegen is, kunt u als vervolg op het lespakket ook de mensenrechtenverdediger Dinah haar eigen verhaal laten vertellen. Daarvoor kunt u ook contact opnemen met Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Als voorbereiding op een eventueel gesprek hebben wij enkele vragen uitgeschreven en de leerlingen vragen om vóór haar komst al een aantal vragen te bedenken:

Vorbereiding op het gesprek: werkbladen 11-12

Acht versies

In 2017–2020 zullen we acht verschillende versies in de tweede reeks van het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' uitbrengen. Elke versie is gekoppeld aan het persoonlijk verhaal en de achtergronden van de mensenrechtenverdediger die naar Nijmegen komt. De eerste anderhalve les van het lespakket zal niet veranderen, de halve les over de mensenrechtenverdediger zal elke keer worden aangepast. Zodra bekend is wie de mensenrechtenverdediger van dat moment is, zullen we de volgende versie van het lespakket uitbrengen.

Algemeen verhaal	Les 1 en de eerste helft van les 2 (werkbladen 1-8)
Mensenrechtenverdediger	Tweede helft van les 2 (werkbladen 8-12)

Doelstellingen

- De leerling maakt kennis met de mensenrechten en mensenrechtenschendingen.
- De leerling weet dat het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting' gekoppeld is aan het verzet tegen mensenrechtenschendingen.
- De leerlingen weten dat mensen met bepaalde beroepen meer op hun tellen moeten passen dan anderen.
- De leerling kan een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers verwoorden.
- De leerling weet dat mensenrechtenverdedigers kwetsbaar zijn en weten waarom vrouwelijke mensenrechtenverdedigers nog grotere risico's lopen dan hun mannelijke collega's.
- De leerling kan aangeven wie opkomen voor de rechten van mensenrechtenverdedigers en kan een aantal internationale instanties en particuliere organisaties bij naam noemen die zich voor hun rechten inzetten.
- De leerling kent Shelter City.
- De leerling weet hoe de keuze van de mensenrechtenverdedigers die naar een van de Shelter Cities in Nederland komen tot stand komt.
- De leerling kent de mensenrechtenverdediger Dinah en haar achtergrond.
- De leerling kan enkele mensenrechtenschendingen in Kenia noemen en weet waarom deze schendingen daar voorkomen.
- De leerling gaat in gesprek met de mensenrechtenverdediger Dinah.

Filmmateriaal

In het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' worden drie filmpjes getoond:

YouTube-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=5eRCogmiGfA>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=IK1jAIJ0AcM>
- * Politiegeweld in Kenia (4.09)
<https://www.youtube.com/watch?v=h2Pt9sOXvDI>
- * The Women of Kibera (6.32)
<https://www.youtube.com/watch?v=FaamPV4YDHU>

MP4-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<http://www.amnestynijmegen.nl/download/Mensenrechten-BuZa.mp4>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<http://www.amnestynijmegen.nl/download/justice-and-peace-netherlands.mp4>
- * Police Violence in Kenya (4.09)
<http://www.amnestynijmegen.nl/download/PoliceViolenceInKenya.mp4>
- * The Women of Kibera (6.32)
<http://www.amnestynijmegen.nl/download/TheWomenofKibera.mp4>

Vertaling van de twee Engelstalige filmpjes:

Politiegeweld in Kenia

We halen kattenkwaad uit zoals jonge jongens dat doen. Ik bedoel, wij zijn opgegroeid als broers. Nadat ik naar de middelbare school ging en onze wegen zich scheidden, hadden we niet zo lang meer contact met elkaar. Toen ik wilde achterhalen waar mijn vriend was, kwam ik erachter dat hij was vermoord. Ik probeer te begrijpen waarom hij vermoord is. Ik kwam erachter dat hij is doodgeschoten door een politieagent. Hij was neergeschoten toen hij gerechtigheid wilde eisen voor zijn moeder die was verkracht door een politieagent.

Mijn naam is Stephen Kinuthia Mwangi, ik ben 22 jaar oud. Ik kom uit Mathare in Nairobi, Kenia. Ik ben rechtenstudent op Strathmore Universiteit en ik werk voor het *Mathare's Centrum voor Sociale Rechtvaardigheid* (*Mathare Social Justice Centre*). Het centrum is een gemeenschapsgerichte organisatie die is

opgericht om onderdrukking te bestrijden. Om te vechten tegen de normalisering van geweld. Een van onze campagnes gaat over buitengerechtigde executies, mensenrechtenschendingen, die het resultaat zijn van politiegeweld en misbruik van macht en wapens. Zoveel mensen waar we mee opgegroeid zijn, zijn vermoord door de politie zonder juridische grond. Ze schenden ons recht op leven. Zij ontnemen ons rechtvaardigheid. Mijn vriend is vermoord omdat hij gerechtigheid wilde voor zijn moeder. Dit opent de discussie over zijn zaak en die van andere jonge mannen die zijn vermoord omdat zij probeerden te doen wat goed is. Ze probeerden op te komen voor hun rechten. Er is geen onderzoek gedaan naar hun dood. Niemand heeft geprobeerd gerechtigheid voor hen krijgen.

Voor mij is dit een reden om te zeggen: Ik kan niet zorgen voor gerechtigheid voor al deze individuele zaken maar ik kan wel strijden tegen de opvatting dat al deze doden geen gerechtelijk onderzoek en discussie verdienen.

Mathara's Centrum voor Sociale Rechtvaardigheid is opgericht in 2015 en sindsdien zijn zij aangesloten bij de *Internationale Vredesbrigade (Peace Brigades International)*.

[In beeld: PBI biedt aan: begeleiding, bescherming, internationale steun, netwerk bijeenkomsten]

PBI biedt een enorme mate van solidariteit. Zij helpen ons groeien door het organiseren van bijeenkomsten met mensen waar wij zelf niet mee in contact zouden kunnen komen. Ik zie internationale bijeenkomsten als een manier voor ons om te kijken hoe we het beste onze leefomstandigheden kunnen verbeteren in verschillende delen in de wereld. Niet alleen in Mathare, maar ook in andere buurten die te lijden hebben onder mensenrechtenschendingen.

Menselijkheid reikt zover als van Nederland en Azië tot in de diepste jungles van Afrika. Tegen iedereen die geïnteresseerd is in de discussie over mensenrechten, zou ik willen zeggen: we kunnen erover praten, we kunnen erover schrijven, we kunnen er zelfs naar toe gaan en met hen samen leven om te kijken hoe we het beste samen kunnen werken om hun levens te veranderen. Zodat een kind niet hetzelfde leven hoeft te leiden als zijn/haar vader. Een leven van onderdrukking, een leven van vluchten voor de politie. Zodat we verandering kunnen zien.

[In beeld: Bescherm mensenrechtenverdedigers. Doneer, wordt vrijwilliger, deel]

De vrouwen uit Kibera

De krottenwijk Kibera in Nairobi is een van de grootste krottenwijken ter wereld. Voor de een miljoen inwoners is het een dagelijkse strijd om te overleven. Er is veel werkloosheid en er is een gebrek aan schoon water en sanitaire voorzieningen, gezondheid, scholing en veiligheid. Mensen hebben weinig kansen om uit de armoede te komen en vooral vrouwen en meisjes hebben het er zwaar.

Margaret: "Ik heb een klein bedrijf hier in Kibera. Ik zorg voor mijn familie met het kleine beetje geld dat ik daarmee verdien."

Tegen alle waarschijnlijkheid vinden vrouwen als Margaret manieren om de situatie te verbeteren voor zichzelf en hun familie.

Margaret: "Ik probeer de kansen op een beter leven voor mijn dochters groter te maken door ze naar school te sturen met het geld dat ik verdien."

Maar veel te vaak is school voor meisjes een luxe die families zich niet kunnen veroorloven. En zelfs als deze meisjes wel naar school kunnen, hebben zij met allerlei problemen te maken.

Meisje: "Als het oudste meisje in mijn familie heb ik problemen op school omdat ik degene ben die voor mijn jongere broers en zusjes moet zorgen als mijn moeder er niet is. Daardoor moet ik soms om 4.30 of 5.00 uur opstaan om hen klaar te maken voor school."

Vera is lerares op een van de weinige scholen in Kibera. Zij weet dat meisjes moeilijker naar school kunnen gaan. Zij denkt dat verandering begint met een andere instelling.

Vera: "Jongens in onze families krijgen de kans om te ontspannen, te lezen en te leren. Meisjes moeten daarentegen allerlei klusjes doen, zoals water halen. Ook moeten zij vaak koken en (af)wassen. Zij krijgen geen tijd om thuis te leren en studeren. Dat betekent dat zij uiteindelijk niet slagen op school. Er moet verandering komen vanuit de ouders omdat meisjes niet goed presteren op school."

Omdat hiv en aids zoveel voorkomt, moeten veel ouders niet alleen voor hun eigen kinderen zorgen maar ook voor de kinderen van ouders die door de ziekte zijn gestorven.

Alice werkt hard door groente te verkopen op de markt, maar ze kan haar familie amper genoeg te eten bieden.

Alice: "Zoveel jonge kinderen zijn wees geworden. Aan het eind van de dag heb ik tien kinderen in huis. Avonds als ik thuis kom, heb ik niet genoeg voor iedereen."

Zij weet maar al te goed dat meisjes die in Kibera opgroeien moeilijke beslissingen moeten nemen.

Alice: "Ik heb oudere meisjes horen zeggen: 'Oké, moeder, of tante had moeite om meel mee naar huis te nemen. Waarom probeer ik niet wat olie te vinden om te kunnen koken? Ze raken bevriend met mannen die een klein beetje hebben om weg te geven. En zo gaat het leven verder. Het is niet het leven dat we als ouders zouden willen, maar de situatie dwingt ons daartoe. Als we maar andere manieren zouden kunnen vinden om armoede te bestrijden, als we maar als normale mensen zouden kunnen leven."

Gebrek aan veiligheid in Kibera maakt het nog moeilijker voor vrouwen om hun situatie te verbeteren. De steegjes, of gangen, die de hoofdpaden van Kibera zijn, kunnen gevaarlijk zijn.

Alice: "De gangen zijn donker. Er zijn buiten geen veiligheidslichten. Het kan daarom dus erg gevaarlijk zijn. Je kunt heel snel iemand tegen komen die verkeerde bedoelingen heeft en je iets aan wil doen. Alle boodschappen, het kopen van groente, doen we via de wegen. Als je je meisje weg stuurt om suiker te halen, wordt zij misschien door iemand aan haar borsten aangeraakt, haar billen, en misschien zelfs verkracht. Als je dit gaat melden bij de politie en zij zeggen 'breng ons naar de persoon die je verkracht heeft'. Lukt het je dan om hem te vinden? Dat gaat niet lukken. Het heeft geen zin om naar de politie te gaan. Als er genoeg veiligheidsmaatregelen in Kibera zouden zijn, dan zou ons leven heel anders zijn. Het zou beter zijn. Natuurlijk kun je niet stoppen met je bedrijfje. Dat is je bron van inkomsten. Dat is de reden dat we het riskeren om door de gangen te lopen, zelfs 's avonds. Als alles goed geregeld zou zijn in Kibera, dan zouden we een heel ander leven leiden. We zouden kunnen investeren in een beter leven. Ik hoop dat er geluisterd wordt naar de vrouwen in Kibera zodat iemand ons kan helpen met de problemen waar we mee te maken hebben."

[In beeld: Zorg ervoor dat vrouwen die in armoede leven, gehoord worden. Over de hele wereld leven miljoenen vrouwen in armoede omdat hun rechten worden geschonden. Bescherm vrouwenrechten. www.amnesty.org]

Mensenrechten

De les begint met te kijken wat mensenrechten en mensenrechtenschendingen zijn.

Opdracht

1. Iedereen is gelijkwaardig, iedereen heeft dezelfde rechten, iedereen heeft het recht om zich te ontwikkelen in een goede levensstandaard, iedereen heeft het recht om te leven in vrijheid en veiligheid, iedereen heeft recht op voldoende eten en water, er is een verbod op de inzet van kindsoldaten, niemand mag zomaar worden opgepakt zonder dat de familie weet waar die persoon gebleven is (verbod op verdwijningen), iedereen heeft recht op leven, iedereen heeft het recht op vrije meningsuiting, martelen is verboden, iedereen heeft het recht om te geloven, iedereen heeft het recht om te samenleven met wie hij wil, iedereen heeft gelijke rechten.
2. -
3. Bijvoorbeeld: verbod op slavernij, verbod op de inzet van kindsoldaten.
4. Sommige economische, sociale en culturele rechten zijn minder makkelijk te realiseren, denk maar aan: het recht op arbeid. Elke maatschappij kent echter werkloosheid.

Vrijheid van meningsuiting

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting', een voorwaarde om je te kunnen verzetten tegen mensenrechtenschendingen (van anderen).

Opdracht

5. Kunstenaar: als je kunst toont die de overheid aan de kaak stelt of belachelijk maakt, loop je de kans te worden opgepakt.
Journalist: hij kan corruptie of misstanden met woorden aan de kaak stellen en dan loop je de kans te worden opgepakt.
Filmmaker: idem als bij journalist, maar niet met woorden maar met beelden.
Een filmmaker kan ook de overheid belachelijk maken.
Vakbondsleider: hij komt op voor de rechten van de arbeiders en gaan in tegen de wensen van werkgevers.
6. Ze komen niet alleen voor hun eigen mening op, maar ook voor die van anderen.
7. Een schrijver, blogger, cartoonist, cabaretier.
8. -

Mensenrechtenverdedigers

We kijken naar een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers en hun karaktertrekken.

Opdracht

9. Naar de mening van de leerlingen. Een mensenrechtenverdediger is geen superman, maar wel iemand die voor de rechten van anderen durft op te komen. Daarbij is enige moed wel voor nodig, of in ieder geval iemand die over zijn angst durft heen te stappen.
10. Bijvoorbeeld: Een mensenrechtenverdediger is iemand die opkomt voor de rechten van anderen (in een situatie waarin hij zelf actief is en waar de mensenrechten geschonden worden; iemand van Amnesty die zich inzet voor de mensenrechten in het veilige Nijmegen noemen we géén mensenrechtenverdediger). Daarbij gebruikt de activist géén geweld.

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers lopen grote risico's, met name de vrouwen. De app van Amnesty kan hen daarbij helpen.

Opdracht

11. Het werk van mensenrechtenverdedigers wordt strafbaar gemaakt om hen zo monddood te maken.
12. Stap 1: Installeer in een rustige situatie de Panic Button-app.
Stap 2: Bedenk wie allemaal geïnformeerd moeten worden als er actie moet worden genomen.
Stap 3: Check dat je mobiel aan staat, voldoende opgeladen is en voldoende krediet heeft (voor een prepaid of abonnement).
Stap 4: Druk op de knop van de app als je in een noodsituatie terechtkomt.
Stap 5: Je netwerk krijgt een SMS en een verwijzing naar waar je bent te vinden zodat de mensen uit je netwerk je snel kunnen helpen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensen die opkomen voor de rechten van anderen lopen zelf ook gevaar en hebben zelf ook bescherming nodig.

Opdracht

13. Volgens de verklaring eigenlijk iedereen: individuen, groepen, organisaties en officiële instanties.
14. Beide zijn geen verdragen met rechtskracht, maar verklaringen en niet meer dan plechtige beloften. Als de VN en de EU die bescherming zouden vastleggen in een verdrag, kunnen we de overtreders aanpakken met de wet of het verdrag in handen.
15. Smaad (het opzettelijk aantasten van iemands eer of goede naam) met als doel ervoor te zorgen dat de mensenrechtenverdediger niet geloofd of vertrouwd wordt.
16. 1) fysiek (fysieke intimidatie of directe bedreigingen).
2) online (digitale surveillance en online bedreigingen).
3) familie (fysieke intimidatie of directe bedreigingen van familieleden).
4) mobiel (surveillance van mobiele telefoons en bedreigingen via sms).

Shelter City Nijmegen / De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het hoe en waarom van het project Shelter City en welke mensenrechtenverdediger naar Nijmegen is gekomen.

Opdracht

17. Dat zou kunnen zijn: de mensenrechtenverdediger wil niet meer teruggaan of de situatie in zijn herkomstland is in die drie maanden zo zeer verslechterd dat hij niet meer terug kan. Of op persoonlijk vlak: bijvoorbeeld die persoon heeft een relatie gekregen met iemand uit de stad waar hij tijdelijk komt te wonen.
18. Je kunt denken aan zaken als: een plek om te wonen, een plek om te werken of cursus te volgen, het gebruik van een computer, telefonie, ov-chipkaart, een budget voor haar kosten, maar ook: mensen om haar heen die haar begeleiden en helpen.

Mensenrechten in Kenia

Mensenrechtenschendingen in Kenia zijn helaas nog aan de orde van de dag. Het geweld tegen burgers komt veelal van de kant van de politie.

Opdracht

19. De Keniaanse overheid doet weinig tegen schendingen van mensenrechten. Als mensenrechtenverdediger hoef je niet op veel hulp van de overheid te rekenen als je mensenrechtenschendingen waarneemt. Je krijgt niet alleen geen hulp van de overheid, maar opkomen voor mensenrechten kan zelfs gevaarlijk voor je zijn.

Politiegeweld en verzet tegen corruptie

'De burgers van Kenia vertrouwen de politie én hun overheid niet meer. Ze discussiëren over belangrijke thema's in de tegenhanger, het People's Parliament.

Opdracht

20. Buitengerechtelijke executies' zijn moorden die worden gepleegd door overheidsfunctionarissen, of in opdracht of met goedkeuring van de overheid.
21. Hij wil de leefomstandigheden verbeteren, waardoor mensenrechtenschendingen zich minder zullen voordoen.
22. Omdat het People's Parliament alles bespreekt wat eigenlijk het officiële parlement van Kenia eigenlijk zou moeten doen, maar (omwille van corruptie) nalaat.
23. Via de sociale media kan het People's Parliament communiceren met de achterban; andere manieren is of wordt het People's Parliament onmogelijk gemaakt.

Vrouwenrechten

Vrouwen en meisjes in Kenia leven continu onder dreiging van seksueel geweld.

Opdracht

- 24a. Een gebrek aan schoon water en sanitaire voorzieningen, werkloosheid, hiv/aids, veiligheidsproblemen, armoede, gebrek aan scholing en gelijke kansen. Vrouwen hebben meer te maken met veiligheidsproblemen dan mannen. Meisjes moeten vaker helpen in het huishouden en kunnen daardoor minder naar school. De kansen op werk worden daardoor ook weer kleiner. Ook worden vrouwen sneller ziek door de slechte hygiëne in de sloppenwijken.
- 24b. Meisjes zijn extra kwetsbaar voor seksueel geweld, bijvoorbeeld de verkrachtingen in steegjes die worden genoemd in het filmpje. Naar de politie gaan heeft vaak geen zin, waardoor de daders ongestraft door kunnen blijven gaan. Meisjes en jongens worden niet gelijk behandeld waardoor meisjes geen gelijke kansen hebben om hun situatie te verbeteren door bijvoorbeeld naar school te gaan. Het gebrek aan veiligheid maakt het ook moeilijker voor vrouwen om hun situatie te verbeteren.
- 25a. Een van de moeders probeert ervoor te zorgen dat haar dochter naar school kan, zodat zij betere kansen heeft. De docente in het filmpje geeft aan dat er een verandering moet komen in de verschillen tussen jongens en meisjes. Jongens krijgen de tijd om te lezen en leren en meisjes moeten in het huishouden helpen en voor jongere broers en zusjes moeten zorgen.
- 25b. Eigen antwoord.

Gezondheid

Voor vrouwen en meisjes in Kenia lopen de mentale en fysieke gezondheid een groot gevaar.

Opricht

26.
 - Tijdens de zwangerschap kunnen er allerlei lichamelijke problemen ontstaan.
 - Veel meisjes hebben geen toegang tot medische hulp tijdens hun zwangerschap waardoor er allerlei complicaties kunnen ontstaan.
 - Omdat de meisjes voor hun kind moeten zorgen, vaak zonder hulp van de vader, hebben zij geen tijd meer om zelf kind te zijn.
 - Na de zwangerschap kunnen meisjes meestal ook niet meer naar school, omdat ze voor het kind moeten zorgen en daardoor ook geen geld meer hebben om naar school te gaan. Dit zorgt ervoor dat deze meisjes minder kans hebben op een goede baan waardoor hun kinderen ook weer een kleinere kans hebben om naar school te kunnen gaan.
27. De regering zou bijvoorbeeld kunnen zorgen voor:
 - Toegang tot school voor iedereen
 - Betere en toegankelijke gezondheidszorg voor iedereen
 - Seksuele voorlichting voor iedereen
 - Bescherming van meisjes en ondersteuning van slachtoffers van seksueel geweld

Literatuur

Mensenrechten in Kenia

- <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/kenya/>

People's Parliament Kenya

- <http://macleki.org/stories/peoples-parliament-the-traffic-square-of-kisumu/>

Seksuele rechten

- <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/seksuele-rechten>
- <https://www.hrw.org/report/2017/12/14/they-were-men-uniform/sexual-violence-against-women-and-girls-kenyas-2017>

De positie van vrouwen in Kenia

- <https://www.amnesty-international.be/nieuws/kenia-vrouwen-gevangen-in-eigen-huis/27814>
- <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/WRGS/Pages/HealthRights.aspx>

Links

- http://www2.nijmegen.nl/mmbase/attachments/1549721/Shelter_City_Nijmegen_Initiatiefvoorstel_februari_2014.pdf
- <http://www.justiceandpeace.nl/mensenrechtenverdedigers-en-veiligheid/shelter-city>
- <http://www.bureauwijland.nl>
- <http://www.amnestynijmegen.nl>

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Een lespakket voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo
Ontwikkeld door Scholengroep Amnesty Nijmegen en Shelter City Nijmegen

